

Dane wrażliwe i ich ochrona

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Gra edukacyjna
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych*, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 8.12.2020].
- Źródło: oprac. własne.

Dane wrażliwe i ich ochrona

Źródło: TheDigitalArtist, domena publiczna.

Jak dbasz o bezpieczeństwo swoich danych osobowych? Czy w ogóle o tym myślisz, korzystając codziennie z internetu? Czym w ogóle są dane osobowe?

Pojęcie danych osobowych to fundament, na którym opiera się prawo dotyczące ich ochrony. Ustawodawca dokonał podziału danych osobowych na zwykłe i szczególnie chronione (tak zwane dane wrażliwe). Jak zabezpieczać te dane, aby nie wpadły w niepowołane ręce?

Badanie 1

Czy przejmujesz się tym, co podmioty przetwarzające dane osobowe robią z twoimi danymi?

☐ nie

☐ tak

Twoje cele

- Wyjaśnisz, co to są dane osobowe wrażliwe.
- Wskażesz przykłady danych osobowych wrażliwych.
- Przeanalizujesz sytuacje, kiedy przetwarzanie danych wrażliwych jest legalne.

Przeczytaj

Dane wrażliwe

Dane wrażliwe (sensytywne) to wyodrębniona kategoria danych osobowych, które należy szczególnie chronić.

Akty prawne regulujące kwestie ochrony danych osobowych to przede wszystkim:

- Rozporządzenie o ochronie danych osobowych (RODO) – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych);
- Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych;
- Ustawa z 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości.

Wymienione akty normatywne nie definiują wprost pojęcia danych wrażliwych, podają za to zamknięty katalog takich danych.

Zgodnie z nim, dane wrażliwe to informacje ujawniające między innymi:

- pochodzenie rasowe,
- pochodzenie etniczne,
- poglądy polityczne,
- przekonania religijne,
- światopogląd,
- przynależność do związków zawodowych,
- dane genetyczne (np. kod DNA, RNA),

- [dane biometryczne](#) (np. linie papilarne, kształt małżowiny usznej, odręczny podpis),
- dane dotyczące zdrowia,
- seksualność lub orientację seksualną.

Dla porównania, do danych osobowych zwykłych zaliczamy np. imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer PESEL czy numer telefonu.

Dane wrażliwe

Ze względu na swój charakter, ujawnienie takich danych mogłoby prowadzić do dyskryminacji, naruszenia prywatności lub innych poważnych konsekwencji dla osoby, której dotyczą. Dlatego ich przetwarzanie jest zasadniczo zakazane, z wyjątkiem określonych przypadków, takich jak:

- wyraźna zgoda osoby, której dane dotyczą,
- przetwarzanie w celu opieki zdrowotnej lub profilaktyki zdrowotnej,
- działania wymagane przez prawo (np. prowadzenie dokumentacji medycznej),
- ważny interes publiczny.

Przykłady sytuacji, w których dopuszczalne jest przetwarzanie danych wrażliwych

- Zezwalają na to przepisy prawa – np. ustawa o Straży Granicznej w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa publicznego pozwala między innymi na pobranie osobom podejrzanym wycisków ze śluzówki policzków,
- jest to niezbędne dla ochrony życia, lub zdrowia, lub interesów osoby, której dane dotyczą lub innej osoby – np. kontrola pandemii i jej rozprzestrzeniania się; obowiązek ratowania zdrowia lub życia ludzi; poza zakresem tej kategorii są interesy ekonomiczne oraz majątkowe,
- dane takie zostały upublicznione przez osobę, której dotyczą – np. w prasie, w internecie; przy czym dane te muszą zostać podane do publicznej wiadomości w taki sposób, aby mogła się z nimi zapoznać bliżej nieokreślona liczba osób,

- osoba, której dane dotyczą, wyraziła pisemną zgodę na ich przetwarzanie – np. kandydat podczas procesu rekrutacji wyraził zgodę na przetwarzanie danych dotyczących jego stanu zdrowia,
- wykorzystanie tych danych jest niezbędne w celu dochodzenia praw przed sądem – np. zbadanie, czy doszło do prześladowania pracownika ze względu na jego pochodzenie etniczne.

Podmiot przetwarzający dane osobowe wrażliwe ma obowiązek prowadzenia rejestrów czynności przetwarzania danych.

” Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych

Art. 107. [Nielegalne przetwarzanie danych osobowych]

1. Kto przetwarza dane osobowe, choć ich przetwarzanie nie jest dopuszczalne albo do ich przetwarzania nie jest uprawniony, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat dwóch.

Źródło: Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, dostępny w internecie: sip.lex.pl [dostęp 8.12.2020].

Ogólne zasady bezpieczeństwa obowiązujące przy przetwarzaniu danych osobowych

Administratorzy danych muszą zadbać o szczególne środki bezpieczeństwa, takie jak szyfrowanie, ograniczony dostęp czy regularne audyty, aby zapewnić ochronę przed nieuprawnionym dostępem czy wyciekiem danych.

Podsumowując – przetwarzanie danych wrażliwych to duża odpowiedzialność. Wymaga nie tylko zgodności z przepisami, ale też dbałości o zaufanie i prawa osób, których te dane dotyczą.

Doszło do naruszenia bezpieczeństwa danych osobowych. I co teraz?

1. W ciągu 72 godzin od momentu stwierdzenia takiego naruszenia należy zawiadomić o nim Urząd Ochrony Danych Osobowych.
2. Administrator danych osobowych ma obowiązek bez zbędnej zwłoki zawiadomić o tym również osobę, której dane dotyczą.

Administratorem danych wrażliwych może być np. przedsiębiorca lub pracodawca, który gromadzi takie dane w ramach prowadzonej przez siebie działalności, przychodnia lekarska, szpital, fundacja i tym podobne instytucje.

Słownik

administrator danych osobowych

podmiot publiczny lub prywatny, który decyduje o celach i sposobach przetwarzania danych osobowych; może być też wskazany w ustawie

dane biometryczne

dane osobowe dotyczące cech fizycznych, fizjologicznych lub behawioralnych osoby fizycznej oraz umożliwiające lub potwierdzające jednoznaczną identyfikację tej osoby, w tym wizerunek twarzy lub dane daktyloskopijne

dane dotyczące zdrowia

dane osobowe dotyczące stanu zdrowia fizycznego lub psychicznego osoby fizycznej, w tym dane o korzystaniu z usług opieki zdrowotnej, które ujawniłyby informacje o stanie jej zdrowia

dane genetyczne

dane osobowe dotyczące odziedziczonych lub nabytych cech genetycznych osoby fizycznej, które ujawniają niepowtarzalne informacje o fizjologii lub zdrowiu, uzyskane przeważnie na podstawie analizy jej próbki biologicznej

przetwarzanie danych osobowych

wykonywanie różnego rodzaju operacji na danych osobowych, takich jak:
przeglądanie, zbieranie, przechowywanie, przesyłanie, udostępnianie, zmienianie
czy usuwanie

Gra edukacyjna

Polecenie 1

Sprawdź swoją wiedzę, biorąc udział w grze.

Test

Sprawdź swoją wiedzę o danych wrażliwych i ich ochronie, biorąc udział w grze

Poziom trudności:

łatwy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni wynik:

–

Uruchom

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Informacje o stanie zdrowia osoby należą do danych osobowych wrażliwych.	☐	☐
Adres e-mail to przykład danych osobowych wrażliwych.	☐	☐
Dane biometryczne, takie jak odcisk palca, są uznawane za dane wrażliwe.	☐	☐
Do przetwarzania danych wrażliwych zawsze wystarczy zwykła zgoda użytkownika.	☐	☐
Przynależność do związków zawodowych to informacja, która podlega szczególnej ochronie.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Czy zostało naruszone RODO? Przeczytaj poniższe sytuacje i zdecyduj, czy doszło do naruszenia przepisów o ochronie danych osobowych (RODO). Odpowiedz: TAK / NIE + krótko uzasadnij.

Stwierdzenie	TAK	NIE
Szkoła informuje o osiągnięciach uczniów podczas uroczystości szkolonych. Naruszenie RODO?	☐	☐
Wychowawca umieszcza na drzwiach klasy listę uczniów z ich numerami PESEL. Naruszenie RODO?	☐	☐
Szkoła przetwarza wizerunek ucznia utrwalony na fotografii bez jego zgody. Naruszenie RODO?	☐	☐
Sekretariat szkoły udostępnia telefonicznie informacje o frekwencji ucznia osobie, która nie jest jego rodzicem ani prawnym opiekunem. Naruszenie RODO?	☐	☐

Ćwiczenie 3

Uzupełnij zdania.

Dane genetyczne to przykład danych osobowych .

Osoba, której dotyczą dane wrażliwe, wyraża zgodę na ich przetwarzanie .

ma obowiązek prowadzenia rejestrów czynności przetwarzania danych osobowych.

zwykłych

dorozumianą

ustnie

Podmiot przetwarzający

Administrator

sensytywnych

na piśmie

Ćwiczenie 4

Do każdej definicji przyporządkuj właściwe pojęcie.

1. Operacja lub zestaw operacji wykonywanych w taki sposób, aby danych nie można było już przypisać konkretnej osobie, której dane dotyczą, bez użycia dodatkowych informacji. –

2. Osoba fizyczna lub prawna, która przeprowadza operacje na danych osobowych. –

3. Dane osobowe dotyczące cech fizycznych, fizjologicznych lub behawioralnych osoby fizycznej, umożliwiające lub potwierdzające jednoznaczną identyfikację tej osoby. –

4. Przeprowadzanie różnego rodzaju operacji na danych osobowych, np. zbieranie, utrwalanie, pobieranie. –

5. Dane osobowe dotyczące osoby fizycznej, które ujawniają niepowtarzalne informacje o fizjologii lub zdrowiu tej osoby, uzyskiwane głównie na podstawie analizy próbki biologicznej. –

6. Podmiot publiczny lub prywatny, który decyduje o celach i sposobach przetwarzania danych osobowych. –

przetwarzanie danych osobowych

pseudonimizacja

dane genetyczne

administrator danych osobowych

podmiot przetwarzający

dane biometryczne

Ćwiczenie 5

Przyporządkuj dane do właściwej grupy.

dane osobowe zwykłe

orientacja seksualna

linie papilarne

numer KRS

adres IP

dane anonimowe

dane wrażliwe

adres e-mail

numer dowodu tożsamości

kod DNA

numer PESEL

inne dane

wizerunek twarzy

przynależność do związku
zawodowego

Ćwiczenie 6

Które z poniższych stwierdzeń jest zgodne z przepisami RODO (Rozporządzenia o Ochronie Danych Osobowych)?

☐

Przetwarzanie danych osobowych musi opierać się na jednej z prawnie określonych podstaw, np. zgodzie osoby, obowiązku prawnym lub uzasadnionym interesie administratora.

☐

Administrator może przetwarzać dane osobowe bez zgody, jeśli uzna to za korzystne dla firmy.

☐

Dane osobowe można przechowywać bezterminowo, nawet po utracie celu przetwarzania.

☐

Osoba, której dane dotyczą, nie ma prawa żądać ich usunięcia.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” 1. Dane osobowe zostały przekazane zamkniętemu kręgowi osób podczas wypowiedzi na rozprawach niejawnych.

2. Przekazanie danych osobowych odbyło się za pośrednictwem osoby trzeciej, natomiast osoba, której te dane dotyczą, została jedynie poinformowana o ich upublicznieniu, lecz nie wyraziła na to jednoznacznej zgody.

Źródło: oprac. własne.

Zdecyduj, czy w przytoczonych sytuacjach zostały spełnione warunki upublicznienia danych osobowych. Swoje zdanie uzasadnij.

Ćwiczenie 8

Wymień przypadki, w których przetwarzanie danych wrażliwych jest dozwolone.

Dla nauczyciela

Autor: Anita Rozik

Przedmiot: Informatyka

Temat: Dane wrażliwe i ich ochrona

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Cele kształcenia – wymagania ogólne

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Respektowanie prywatności informacji i ochrony danych, praw własności intelektualnej, etykiety w komunikacji i norm współżycia społecznego, ocena zagrożeń związanych z technologią i ich uwzględnienie dla bezpieczeństwa swojego i innych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa.

Zakres podstawowy. Uczeń:

1) postępuje zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji; jest świadomy konsekwencji łamania tych zasad;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii.

Cele operacyjne (językiem ucznia):

- Wyjaśnisz, co to są dane osobowe wrażliwe.
- Wskażesz przykłady danych osobowych wrażliwych.
- Przeanalizujesz sytuacje, kiedy przetwarzanie danych wrażliwych jest legalne.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem multimediu i ćwiczeń interaktywnych;
- metody aktywizujące.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z informacjami w sekcji Przeczytaj.
2. Uczniowie przygotowują informacje na temat przypadków, kiedy ujawnienie danych wrażliwych pociągnęło za sobą poważne konsekwencje.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel pyta uczniów o to, czy przejmują się tym, co podmioty przetwarzające dane osobowe robią z ich danymi. Wyświetla wyniki ankiety na tablicy. Chętne lub wybrane osoby uzasadniają swoje zdanie.
2. Chętni lub wybrani uczniowie prezentują przygotowane przez siebie informacje dotyczące ujawnienia danych wrażliwych.
3. Uczniowie w parach biorą udział w quizie w sekcji Gra edukacyjna. Trzy pierwsze pary, które uzyskają 100%, mogą otrzymać oceny częściowe.
4. Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Każda z grup przygotowuje swoją propozycję zbioru zasad, których przestrzeganie w sieci jest ważne z punktu widzenia ochrony danych osobowych.
5. Grupy prezentują swoje propozycje. Pozostała część klasy może uzupełniać wypowiedzi i zadawać pytania.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie wykonują wskazane ćwiczenia interaktywne z sekcji Sprawdź się.
2. Nauczyciel prosi o ponowne wzięcie udziału w badaniu z początku lekcji. Uczniowie, którzy zmienili zdanie, są proszeni o uzasadnienie tego.

Praca domowa:

1. Przygotuj krótką notatkę na temat RODO. Jaki miało wpływ na przetwarzanie danych osobowych?

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie mogą wykorzystać grę, by utrwalić wiadomości dotyczące danych osobowych.